

CHETKA HUDUDLARNI ICHIMLIK SUVI BILAN TA'MINLANISHI

*Ilmiy rahbar :Alfraganus universiteti
Klinik fanlari kafedrası assistenti
Maxmanazarov G'afur Axnazarovich
Alfraganus universiteti Tibbiyot fakulteti
Davolash ishi yo'nalishi 23-36-guruh
talabasi Ahmadjonova Nozima va
23-38-guruh talabasi Jumyazova Kamola*

Annotatsiya: Dunyo bo'ylab qariyb 4,2 milliard kishi vodoprovod suvidan foydalanish imkoniga ega bo'lsa, yana 2,4 milliard kishi quduqlar yoki umumiy kranlardan foydalanish imkoniyatiga ega edi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti toza ichimlik suvidan foydalanishni insonning asosiy huquqi deb biladi.

Kalit so'z: Ichimlik suv, yomg'ir suvi, dunyo suvlari, suv ta'minoti

Kirish: Ichimlik suvi – ichimlik yoki ovqat tayyorlashda ishlatiladigan suv. Sog'likni saqlash uchun zarur bo'lgan ichimlik suvi miqdori har xil bo'lib, jismoniy faollik darajasi, yosh, sog'liq bilan bog'liq muammolar va atrof-muhit sharoitlariga bog'liq. So'nggi izlanishlar shuni ko'rsatdiki, suvga bo'lgan ehtiyoj bilan chambarchas bog'liq bo'lgan suv aylanishining eng muhim omili energiya sarfidir. Issiq iqlim sharoitida ishlaydiganlar uchun bir kunda 16 litr (4.2 US gal) talab qilinishi mumkin. 2015 yilga kelib dunyo miqyosida aholining 89 foizi ichimlik suvidan foydalanish imkoniyatiga ega bo'ldi. Janubiy Afrikada aholining 40% dan 80% gacha ichimlik suvidan foydalanish imkoniyati mavjud. Dunyo bo'ylab qariyb 4,2 milliard kishi vodoprovod suvidan foydalanish imkoniga ega bo'lsa, yana 2,4 milliard kishi quduqlar yoki umumiy kranlardan foydalanish imkoniyatiga ega edi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti toza ichimlik suvidan foydalanishni insonning asosiy huquqi deb biladi.

Suv Yer yuzining taxminan 70% ni egallaydi, uning taxminan 97,2% sho'rlangan, faqat 2,8% ichishga yaroqli ichimlik suvidir. Ichimlik suvi Yerning deyarli barcha aholi punktlarida mavjud, garchi u ba'zan qimmat bo'lishi va ta'minoti har doim ham barqaror bo'lmasligi mumkin. Suv olish mumkin bo'lgan manbalarga buloqlar va suvli qatlamlar kiradi.

- Yomg'ir, do'l, qor, tuman va boshqalarni o'z ichiga olgan yog'ingarchilik
- Daryolar, daryolar, muzliklar kabi yer usti suvlari
- O'simliklar kabi biologik manbalar
- Tuzsizlangan dengiz suvi
- Suv ta'minoti tarmog'i

-Atmosfera suvi generatorlari

Suv resurslarining yo'qolishi uchun tahdidlarga quyidagilar kiradi: suv tanqisligi, suvning ifloslanishi, suv mojarosi, quduq chuqurligining yetarli emasligi, qurg'oqchilik va ortiqcha nasos, va iqlim o'zgarishining oqibatlari.

Asosiy qism: Ichimlik suvini tashish va yetkazib berishning eng samarali va qulay usuli quvurlardir. Santexnika katta sarmoya talab qilishi mumkin. Ba'zi tizimlar yuqori operatsion xarajatlarga ega. Sanoatlashgan mamlakatlarning yomonlashayotgan suv va kanalizatsiya infratuzilmasini almashtirish qiymati yiliga 200 milliard dollarni tashkil qilishi mumkin. Quvurlardan tozalanmagan va tozаланgan suvning oqishi suvdan foydalanishni kamaytiradi. Shahar tizimlarida oqish darajasi 50% kam uchraydi. Buloqlar ko'pincha musluk suvlar uchun manba sifatida ishlatiladi. Musluk suvi uylarga quvurlar orqali yetkazib beriladigan suv hisoblanadi. Ushbu suv manbalari xavfsiz iste'mol qilinishi uchun ular yetarli darajada tozalanishi va ichimlik suvi qoidalariga javob berishi kerak.

Artezian suvlari – bosim ta'sirida bo'lgan yer osti suvining bir turi, suv o'tkazmaydigan qatlamlar oralig'ida hosil bo'ladi, ular ochilganda suv burg'i quduqlardan fontan shaklida otilib chikddi. Artezian suvlari Yevropada birinchi marta Fransiyaning Artua (lot. Artesium) provinsiyasida ochilgani uchun shu nomni olgan. Bunday quduqlar Xitoy va Misrda juda qadimdan ma'lum edi. O'rta Osiyoning sug'oriladigan zonasi Turon payette-kisligi artezian havzalari tizimiga kiradi, uning tarkibida Sirdaryo va Amudaryo guruhlariga bo'linadigan nisbatan kichik bir qancha havzalar bor. Har bir yirik artezian havzasining turli gori-zontlaridagi suvlar turli xil kimyoviy tarkibga ega: o'ta minerallashgan xlorid tipli sho'r suvlardan to kam mineral-lashgan gidrokarbonat tipidagi suvlargacha uchraydi. Artezian suvlarining birinchi turdagi suvlari, odatda, havzaning juda chuqur qismlarida joylashgan bo'ladi, mineral va termal suvlar manbayi hisoblanadi; ikkinchisi – yuqori gorizontlarda joylashgan bo'lib, yay-lovlarni suv bilan ta'minlashda (mas, Qizilqum yaylovlari, Qarshi cho'l va hokazo), ichimlik suvi olish-da, ekinlarni sug'orishda foydalaniladi (qarang Artezian qudug'i).

Chet el hududlarida ichimlik suvi bilan ta'minlash, ayniqsa, rivojlanayotgan va qishloq joylarida muhim masala hisoblanadi. Bunday hududlarda ichimlik suvi ta'minoti ko'pincha mavjud infratuzilmaning yetishmasligi, tabiiy resurslarning kamligi yoki yomon iqlim sharoitlari tufayli qiyinlashadi.

Bunday muammolarni hal qilish uchun bir nechta yechimlar mavjud:

1. Suv ta'minoti infratuzilmasini rivojlantirish: Suv ta'minoti tizimlarini qurish va yaxshilash, masalan, quduqlar yoki suv to'plash inshootlarini qurish.

2. Boshqa manbalardan suv olib kelish: Suvni uzoq hududlardan olib kelish uchun quvurlar yoki maxsus suv transport tizimlaridan foydalanish.

3. Suvni tejash va toza suvni qayta ishlash: Suvni tejash va chiqindi suvlardan foydalanish texnologiyalarini joriy etish.

4. Yoshlar va aholini tarbiyalash: Suvni tejash va uni muhofaza qilish haqida aholi o'rtasida xabardorlikni oshirish.

Bu masalalar bo'yicha xalqaro tashkilotlar, hukumatlar va nodavlat tashkilotlar ko'plab dasturlarni amalga oshirmoqda. Chet el hududlarida ichimlik suvi bilan ta'minlashni yaxshilash global muammo bo'lib, bu sohada jahon miqyosida ko'plab tashabbuslar mavjud.

Xulosa: Ichimlik suvini tejash — bu nafaqat atrof-muhitni himoya qilish, balki kelajak avlodlar uchun resurslarni saqlashning muhim qadamidir. Suv - hayot uchun zarur bo'lgan eng asosiy resurslardan biri bo'lib, uning tejalishi tabiiy resurslarni saqlashga yordam beradi va ularning yanada samarali foydalanilishiga imkon yaratadi. Har birimiz kundalik hayotimizda suvni tejashga ahamiyat berishimiz kerak: masalan, suvni ochiq holda qoldirmaslik, ichimlik suvini faqat zarur bo'lganda ishlatish va samarali usullarni qo'llash orqali. Shu tarzda, biz nafaqat suvni tejaymiz, balki atrof-muhitga bo'lgan mas'uliyatimizni ham oshiramiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. B.E.TUXTAROV, A.A.AHMEDOV, R.N.ABDUMUMINOVA, M.U.VALIYEVA, R.SH. BARATOVA, M.B.MALLAYEVA Gigiyena.Tibbiy ekologiya
2. Q.X.Muxtaydinov, H.M.Qodirov, E.Yu.Yulchiyev EKOLOGIYA HYGIENIC CONDITIONS OF THE COCKTAIL PROCESS OF MEDICAL PERSONNEL Makhmanazarov G'afur Akhnazarovich, 2025-02-21
3. PATOLOGIK ANATOMIYA BO'LIMLARIDA NAMLIK KO'RSATKICHLARINI GIGIYENIK BAHOLASH Maxmanazarov G'afur Axnazarovich 2025-02-20